

هدف کلی: بیان تناسب معجزه هر پیامبر با زمان خودش و اینکه چرا معجزه پیامبر خاتم (ص) کتاب است

اهداف آموزشی

آشنایی با ویژگی های معجزه آخرین پیامبر الهی
بیان جنبه های اعجاز لفظی قرآن کریم
بیان جنبه های اعجاز محتوایی قرآن کریم

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایزده

سال تحصیلی: ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

لینک کانال: t.me/mahmoudi_izeh

درس چهارم انسانی و درس سوم سایر رشته ها

معجزه جاویدان

درس چهارم

این ابیات اشاره به امی یا بیسواد بودن پیامبر اسلام و اینکه ایشان نزد هیچ کس درس نخوانده است می کنند

ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد   دل رمیده ما را اینس و مونس شد
نگار من که به کتب زلفت و خط توشت   به غزه مسئله آموز صد مدرس شد

نکته قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است.

در این درس به بررسی این موضوع می پردازیم تا بدانیم:
اولاً چرا معجزه جاوید پیامبر خاتم ﷺ از نوع کتاب است؟
ثانیاً قرآن کریم از چه جهاتی معجزه است؟

- 1- پیامبران برای اثبات مأموریت پیامبری خود، چه کاری انجام می دادند؟
- 2- قرآن کریم و اندیشمندان اسلامی کارهای خارق العاده پیامبران را چه می نامیدند؟
- 3- چرا اندیشمندان اسلامی کارهای خارق العاده پیامبران را معجزه می نامیدند؟

تصور کنید که شما در چند هزار سال قبل زندگی می کردید و یک روز می شنیدید که شخصی به نام موسی خود را پیامبر خدا معرفی کرده است و ادعا می کند از جانب خدا برای هدایت انسان ها دستوراتی را آورده است. شما چگونه یقین می کردید که او در ادعایش صادق است و واقعاً از جانب خدا آمده است؟

1 (هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می شد، برای اینکه مردم در بایند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق العاده ای انجام می داد که هیچ کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود). (قرآن کریم این کارهای خارق العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می خواند و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می نامند) (زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می شود) 3

4- در دوران پیامبری حضرت موسی (ع) چه چیزی رواج داشت؟

5- حضرت موسی (ع) برای اینکه مردم بدانند که ساحران در برابر قدرت خداوند، ناتوان و ضعیف اند باید چه می کرد؟

تناسب معجزه هر پیامبر با زمان خود

4 (پیامبری حضرت موسی علیه السلام در دورانی بود که سحر و جادو رواج داشت. مثلاً ساحران طناب هایی را روی زمین می انداختند و با روش هایی خاص، آنها را به حرکت در می آوردند و مردم تصور می کردند که به مار تبدیل شده اند. مردم ساحران را انسان هایی فوق العاده می دانستند و به آنها احترام می گذاشتند) 4

6- چرا ساحران خدای یگانه ایمان نیز آوردند و نبوت حضرت موسی را تصدیق کردند؟

5 (حضرت موسی علیه السلام باید عملی انجام می داد که فراتر از کار ساحران و جادوگران باشد، تا مردم بدانند که ساحران در برابر قدرت خداوند، ناتوان و ضعیف اند) به همین دلیل بود که (ساحران با دیدن عصای حضرت موسی علیه السلام و تبدیل شدن آن به اژدهایی عظیم، نه تنها به معجزه بودن آن اعتراف کردند، بلکه به خدای یگانه ایمان نیز آوردند و نبوت حضرت موسی علیه السلام را تصدیق کردند. گروهی از آنان به همین دلیل، به دستور فرعون به قتل رسیدند) 6

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

مهم

7 (حضرت عیسی علیه السلام نیز در زمانی مبعوث شد که برخی شاخه های علم، مانند پزشکی پیشرفت زیادی کرده بود و پزشکان، جایگاهی ویژه در جامعه داشتند. معجزه حضرت عیسی علیه السلام نیز بیشتر در همین راستا قرار گرفت؛ مانند شفادادن به بیماری های غیر قابل درمان و زنده کردن مردگان) قرآن کریم از زبان حضرت عیسی علیه السلام می فرماید:

أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ
أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ

من با نشانه ای از پروردگارتان نزد شما آمده ام
برایتان از گل چیزی چون پرنده می سازم

مهم

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

1- فرق معجزه با کارهای خارق العاده مراضان و ساحران و تردستان هم همین است که کارهای آنان با تعلیم و تمرین قابل یادگیری است، اما کار پیامبران به گونه ای است که آنان بدون آموزش قبلی معجزه می کنند و هیچ گاه مغلوب کار دیگران واقع نمی شوند؛ مثلاً وقتی حضرت موسی علیه السلام به اژدها تبدیل می شد، بر کارهای ساحران غلبه می کرد. همچنین هیچ کس نمی توانست مانند آن را انجام دهد.

7- حضرت عیسی (ع) در چه زمانی مبعوث شد؟ معجزات آن حضرت را نام ببرید؟

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان اید

t.me/mahmoudi_izeh : لینک کانال تلگرام

پیام های آیه

بینا کردن نابینا

درمان برص
برص نوعی بیماری پوستی است

مخصوص
دانش آموزان رشته انسانی

حضرت عیسی (ع) فقط با تأیید و اذن خداوند قادر به انجام معجزه بود
زنده کردن مردگان

معجزات حضرت عیسی (ع)
به اذن خداوند

فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا يَأْذِنُ اللَّهُ
وَأُبرئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ
وَأُحْيِي الْمَوْتَى يَأْذِنُ اللَّهُ ۱

مخصوص
دانش آموزان رشته انسانی

البته معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آنها باقی

نکته

سوال

نمانده است.

●●●●● معجزه آخرین پیامبر الهی که دینش برای مردم تمامی دورانها تا روز قیامت خواهد بود،

چگونه باید باشد؟

- 1- خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، چه پیشنهاد کرده است؟
- 2- سوال دوم * * * اصطلاح تحدی را تعریف کنید؟

دو سوال با یک پاسخ

پاسخ

معجزه آخرین پیامبر الهی باید به گونه ای باشد که :

- ۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند.
- ۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند)

از این رو، خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم ﷺ را قرآن کریم قرار داد؛ معجزه ای از جنس «کتاب»؛ کتابی که هیچ کس توان آوردن مانند آن را ندارد. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند^۱ و برای اینکه ناتوانی آنها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است^۲ و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی

یک سوره مانند سوره های قرآن را هم به آنها داده است **پیام آیه** ایه بیانگر تحدی یا مبارزه طلبی قرآن است

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ
قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ^۳
آیا می گویند : او به دروغ آن [قرآن] را به خدا نسبت داده است؟
بگو : اگر می توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.

این دعوت به مبارزه را «تحدی» می گویند و خداوند تأکید می کند که هیچ گاه، هیچ کس نمی تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد) ۱-۲

بگو : اگر تمامی انس و جن جمع شوند تا همانند قرآن را بیاورند، نمی توانند همانند آن را بیاورند، آوردن یک سوره مانند قرآن هر چند پشتیبان هم باشند .
پیام آیه
ناتوانی انسانها و جن ها در آوردن یک سوره مانند قرآن ایه بیانگر تحدی یا مبارزه طلبی قرآن است

قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنَّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ
وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ۵

۱- سوره آل عمران، آیه ۴۹.
 ۲- سوره اسراء، آیه ۸۸.
 ۳- سوره هود، آیه ۱۳.
 ۴- سوره بونس، آیه ۳۸.
 ۵- سوره اسراء، آیه ۸۸.

1 (از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است، بیش از چهارده قرن می گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تاکنون، در این باره تلاش بسیار کرده اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند، اما نتوانسته اند سوره ای حتی به اندازه سوره «کوثر» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره ای از قرآن بپذیرند؛ در حالی که آسان ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی است.)¹

آری، از گذشته دور تا امروز، مخالفان قرآن کریم متن هایی ارائه کرده اند که برای افراد غیر متخصص ممکن است بی عیب جلوه کند، اما تاکنون هیچ یک از این متن ها در مراکز علمی و تخصصی، مورد قبول واقع نشده است و جملگی به فراموشی سپرده شده اند.

فعالیت کلاسی

به نظر شما چرا خداوند، معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟

چون اگر مانند معجزه ی سایر پیامبران منحصر به انجام افعال خاصی مانند زنده کردن مردگان یا تبدیل عصا به ازدها بود تنها برای مردمان همان عصر معجزه محسوب می شد تنها کتاب می تواند در تمامی زمانها به عنوان معجزه در دسترس همگان باشد و پس از رحلت پیامبر خاتم نیز به عنوان نشانه و گواه نبوت وی جاودانه بماند.

پاسخ سؤالات شما

برخی می پرسند که آیا پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله به غیر از معجزه جاوید خود که متعلق به همه عصرها و دوران هاست، معجزات دیگری نیز برای مردم زمان خود داشته اند؟
پاسخ اینکه: بله، پیامبر صلی الله علیه و آله در کنار معجزه اصلی خود (قرآن) معجزات دیگری نیز داشت. معجزاتی مانند حرکت کردن و دو نیم شدن درخت به دستور ایشان، شق القمر و ...
حضرت علی علیه السلام در یکی از سخنان خود می فرمایند:

من با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بودم که گروهی از بزرگان قریش آمدند و گفتند: ما از تو چیزی می خواهیم که اگر بپذیری و انجام دهی، پی می بریم که تو فرستاده خدا هستی و اگر انجام ندهی، بر ما مشخص می شود که جادوگر و دروغ گویی.

پیامبر صلی الله علیه و آله پرسید: چه می خواهید؟ گفتند: به آن درخت بگو از ریشه درآید و در پیش روی تو بایستد. پیامبر صلی الله علیه و آله گفت: خدا بر هر کاری تواناست. آیا اگر خدا برای شما چنین کند، ایمان می آورید؟ گفتند: آری

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: اکنون آنچه خواسته اید به شما نشان خواهم داد، ولی می دانم که به راه خیر باز نمی گردید.

سپس به درخت اشاره کرد و فرمود: ای درخت، اگر به خدا و روز جزا ایمان داری و می دانی

که من پیامبر خدا هستم، به اذن خدا از ریشه درآی و در برابر من بایست. درخت با ریشه‌هایش از زمین کنده شد و نزد پیامبر آمد و شاخه‌های بالایی خود را بر رسول الله ﷺ سایبان کرد و یکی از شاخه‌هایش را نیز بر شانه من نهاد که در طرف راست آن حضرت بودم.

آن گروه به آن نگرستند و از روی تکبر و گردنکشی گفتند: حال دستور بده نیمی از آن، نزد تو بیاید و نیم دیگر جای خودش بماند. پیامبر فرمان داد. نیمی از درخت نزد او آمد. آنها از روی کبر و سرکشی گفتند: حال دستور بده تا به نیم دیگر خود ملحق شود. پس پیامبر امر فرمود و درخت بازگشت.

من گفتم: لا اله الا الله. ای رسول خدا، من نخستین کسی هستم که به تو ایمان آورده‌ام و نخستین کسی هستم که گواهی می‌دهم درخت با فرمان خدا برای تصدیق نبوت و بزرگداشت دعوت رسالت، آنچه را خواستی، انجام داد.

بزرگان قریش گفتند این مرد جادوگری دروغ‌گوست و در جادوگری مهارت خیلی زیادی دارد. سپس گفتند: آیا جز همانند این (مقصودشان من بودم) کسی تو را در کارت تصدیق می‌کند؟^۱

جنبه‌های اعجاز قرآن کریم - 1- اعجاز لفظی قرآن کریم را توضیح دهید؟

هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است: اول از جنبه لفظی و دوم از جنبه محتوایی؛ قرآن کریم در هر دو جنبه معجزه است: ¹

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

۱- اعجاز لفظی: خداوند قرآن کریم را با همین حروف و کلماتی که در دسترس بشر است، نازل کرده است. اما چون خداوند بر همه امور داناست برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارت‌ها را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند. هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، درمی‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است.¹

فیلم (۱): عکس‌العمل غیر مسلمانان هنگام شنیدن آیات قرآن

2 (این حقیقت، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، یا از پشت دیوار خانه پیامبر، به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می‌داد، او را مجازات می‌کردند.)²

۱- نهج البلاغه، بخشی از خطبه ۱۹۲.

2- چرا سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع می‌کردند؟

همین (زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند).¹

فیلم (۲): پس از مشاهده این تلاوت زیبا، احساس درونی خود را بیان کنید.

بیشتر بدانیم

کافری که مجذوب قرآن شد!

ولید بن مغیره از بزرگان مکه بود. روزی به تقاضای جمعی از مشرکان نزد پیامبر ﷺ آمد تا از نزدیک شخصیت او و معجزه‌اش را بررسی کند. پیامبر ﷺ قسمتی از سوره «سجده» را تلاوت کرد. این آیات چنان تأثیر و هیجانی در ولید ایجاد کرد که بی‌اختیار از جا حرکت نمود، نزد مشرکان بازگشت و گفت:

سوگند می‌خورم که از محمد سخنی شنیدم که نه به گفتار انسان‌ها شباهت دارد و نه به گفتار پریان؛ گفتار او شیرینی و زیبایی مخصوصی دارد، و بر هر گفتاری پیروز خواهد شد. از آن روز زمزمه در میان قریش افتاد که حتی ولید نیز مجذوب گفتار پیامبر شده است.^۱

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

دانش تکمیلی ۱

اگر مایلید با نمونه‌های بیشتری از کسانی که با شنیدن تلاوت قرآن تحت تأثیر زیبایی لفظی و آهنگ موزون آن قرار گرفته و مسلمان شده‌اند، آشنا شوید به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید. 2- اعجاز محتوایی قرآن کریم را توضیح دهید؟

۲- **اعجاز محتوایی** (گذشته از اعجاز لفظی، قرآن کریم از نظر محتوا و مطالب آن ویژگی‌هایی دارد که نشان می‌دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است، چه رسد به شخصی که قبل از آن، چیزی نوشته و آموزشی ندیده است. این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است)² برخی از این جنبه‌های اعجازی عبارت‌اند از:

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی³ (می‌دانیم که آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشته خود تجدید نظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشته خود را اصلاح می‌نمایند.

۱- قرآن و آخرین پیامبر، ناصر مکارم شیرازی، ص ۷۸.

۱) قرآن با اینکه در طول ۲۳ سال و در موقعیت های گوناگون نظیر جنگ و صلح، آرامش و بحران و... نازل شده است در نهایت زیبایی ادبی، هماهنگی و انسجام مفهومی و غنای معرفتی است و هیچ قسمت آن قسمت دیگر را نفی نمی کند. اگر قرآن توسط پیامبر یا فرد دیگری در این مدت طولانی تنظیم شده بود اختلافات زیادی در آن پدید می آمد و موضع پیامبر در رخدادهای جدید تغییر می یافت

با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می کنند. 3

تدبر در قرآن

خداوند در قرآن می فرماید:

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ۱ پاسخ بالای صفحه

۱) با توجه به این آیه بیان کنید چرا خداوند بر این نکته تأکید دارد که اگر قرآن از جانب غیر خدا بود، قطعاً ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن یافت می شد؟ 2- فرهنگ چیست؟

3- از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن کریم، تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت را توضیح دهید؟

2 (ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت: در هر دوره ای از زمان، مجموعه ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به فرهنگ تعبیر می شود، مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می دهد)

3 (فرهنگ مردم حجاز، آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک آلود بود. با وجود این، قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع هایی همچون عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها سخن گفته است) 3-4 از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن کریم جامعیت و همه جانبه بودن را توضیح دهید؟

4 (ج) جامعیت و همه جانبه بودن: با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی گوید؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت های اجتماعی و رابطه وی با انسان های دیگر سخن می گوید و برنامه ای جامع و همه جانبه را در اختیارش قرار می دهد) 4

منظور امام باقر علیه السلام می فرماید: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است». ۱. چیست؟ پاسخ

البته روشن است که (منظور از آنچه مورد نیاز است، نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان هاست؛ یعنی همان نیازهایی که پیامبران به خاطر آنها فرستاده شده اند.) پاسخ

فیلم (۳): پس از مشاهده فیلم بگویید علت اصلی اسلام آوردن جوان استرالیایی چه بوده است؟

۱- سوره نساء، آیه ۸۲.

۲- «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمْ يَدَعْ سَبِيحًا حَتَّى جَاءَ إِلَيْهِ الْأُمَّةُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْزَلَهُ فِي كِتَابِهِ»؛ اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۲۶۱.

نکته

(د) ذکر نکات علمی بی سابقه : در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی

مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود، قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره

می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید.^۱

^۱ اشاره به این قبیل نکات علمی، گویای آن است که قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه،

سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که آگاه به همه علوم باشد؛ یعنی

خداوند متعال) به چند نمونه از نکات علمی قرآن کریم توجه کنید :

۱- حرکت زمین

نکته

چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل اینکه زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه

محاکمه شد؛ در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن

می‌چرخند. 2- چرا قرآن کریم حرکت زمین را به دلول تشبیه کرده است؟

اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود،

(قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به دلول است.^۲ دلول

به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد. تشبیه زمین به «دلول»

به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.)^۲

3- یکی از مهمترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم چیست؟ توضیح دهید؟

فیلم (۴)

۲- انبساط جهان

³ نظریه انبساط جهان، یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است. بر طبق این نظریه،

کهکشان‌ها با سرعت فوق‌العاده‌ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی

مدام در حال گسترش و انبساط است.^۳ مطلبی که خداوند در قرآن کریم به آن اشاره کرده است :

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ^۳

و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم.

نکته

این آیه به ذکر نکات علمی بی سابقه در قرآن کریم، انبساط جهان اشاره می‌کند

۱- البته، قرآن کتاب هدایت است، نه کتابی درباره علوم. به همین جهت اگر گاهی به یک نکته علمی می‌پردازد، برای نشان دادن عظمت خلقت و واداشتن انسان‌ها به تفکر در جهان است. از این روست که این نکات علمی را به صورت کوتاه و در حد اشاره مطرح می‌کند.

۲- سوره ملک، آیه ۱۵.

۳- سوره ذاریات، آیه ۴۷.

نمونه دیگر از معجزات علمی قرآن :

ماه تابان و خورشید درخشان

خداوند در قرآن کریم از ماه با تعبیر «منیر» و از خورشید با تعبیر «سراج» یاد کرده است. در زبان عربی، منیر به شیء نورانی‌ای گفته می‌شود که از خودش نوری ندارد، اما نور از منبع دیگری بر روی آن می‌تابد، در حالی که سراج به شیء نورانی‌ای می‌گویند که نورش از درون خودش است.^۱ قرآن کریم قرن‌ها قبل از آنکه بشر به این نکته پی ببرد که نور ماه از خودش نیست و آن را از خورشید دریافت می‌کند، به زیبایی، این نکته را بیان کرده است :

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَ جَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَ قَمَرًا مُنِيرًا^۲

مخصوص
دانش آموزان
رشته انسانی

دانش تکمیلی ۲

یکی دیگر از نمونه‌های اعجاز محتوایی قرآن، خبر دادن قرآن از حوادث آینده به مسلمانان صدر اسلام بود. اگر علاقه‌مندید می‌توانید برای آشنایی با نمونه‌هایی از این اخبار، به سایت گروه قرآن و معارف، بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

اگر پیامبر (ص) می‌توانست بخواند و بنویسد مورد تهمت قرار می‌گرفت و می‌گفتند که این اباتی که برای مردم می‌خواند وحی الهی نیست بلکه یا آنها را از خود می‌گوید یا کسی به او آموخته است، که این خود می‌توانست در آذهان مردم شک و تردید ایجاد کند

تدبر در قرآن

با توجه به آیه زیر، چرا خداوند معجزه جاوید خود را توسط پیامبری به دست مردم رساند که نزد هیچ‌کس درس نخوانده بود؟ اگر این کتاب توسط یکی از درس‌خواندگان و دانشمندان جامعه آورده می‌شد، ممکن بود چه شک و شبهه‌ای ایجاد شود؟

وَ مَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُوهُ بِيَمِينِكُمْ إِذْ لَأَرْتَابِ الْمُبْطِلُونَ^۳

و پیش از آن، هیچ نوشته‌ای را نمی‌خواندی و با دست خود، آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت، کجروان به شک می‌افتادند.

۱- قاموس قرآن، سید علی اکبر قریشی، ج ۴، ص ۲۰۳؛ مفردات الفاظ قرآن، راغب اصفهانی، ص ۱۶۷.

۲- سوره فرقان، آیه ۶۱.

۳- سوره عنکبوت، آیه ۴۸.

آشنایی با بزرگ‌ترین خبرگزاری تخصصی قرآن کریم در جهان اسلام

خبرگزاری بین‌المللی قرآن که با عبارت اختصاری «ایکنا، IQNA» شناخته می‌شود با هدف اطلاع‌رسانی سریع اخبار و رویدادهای قرآنی و دینی کشور و جهان ایجاد شده است. مهجوریت زدایی از معارف قرآن کریم و سوق دادن جامعه به سوی سبک زندگی قرآنی در عرصه‌های مختلف یکی دیگر از اهداف این خبرگزاری است. خبرگزاری ایکنا به ۱۹ زبان زنده دنیا به تولید خبر می‌پردازد. این اخبار به صورت روزانه بر روی خروجی این خبرگزاری ارسال می‌شود.

این خبرگزاری بخش اعظمی از نیاز روزانه به خبر قرآنی در سطح کشور را از طریق بیش از ۵۳۰۰ خبرنگار فعال افتخاری خود تأمین می‌کند. بسیاری از خبرنگاران افتخاری ایکنا در طول این سال‌ها در جشنواره‌های مختلف و بلاگ‌نویسی، دینی و رسانه‌ای و حتی عرصه‌های علمی کشور صاحب افتخار و کسب رتبه شده‌اند که همه این افتخارات را از برکت خدمت به قرآن می‌دانند. شما نیز می‌توانید یکی از خبرنگاران افتخاری این خبرگزاری باشید.

۱- چون آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با دوران بختگی آنها متفاوت است با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضائی یک بدن یا یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند

اندیشه و تحقیق

۱- به نظر شما چرا اندیشه دانشمندان به مرور زمان تغییر می‌کند؟ این ویژگی، چگونه الهی بودن قرآن را اثبات می‌کند؟

۲- با توجه به دو متن زیر، به سؤالات پاسخ دهید :

الف) شاید نتوان کتابی را در جهان یافت که در آن به اندازه قرآن کریم به تعقل، تفکر و علم‌دوستی تأکید شده باشد. در این کتاب، بیش از ۷۷۰ بار از علم، ۱۸۵ بار از گوش دادن و توجه کردن، ۴۹ بار از عقل، ۱۸ بار از فکر کردن، ۱۳۲ بار از تبیین و دلیل، و نیز ده‌ها کلمه دیگر مانند قلم و کتاب که به تفکر و علم مربوط می‌شوند، نام

برده شده است. همچنین آیات متعددی در نکوهش جهل، غفلت و تعقل نکردن وجود دارد. (ب) در جامعه آن روز عربستان و حتی دیگر نقاط جهان، کرامت زنان نادیده گرفته می‌شد. به گونه‌ای که اگر خانواده‌ای فرزند دختر به دنیا می‌آورد، احساس شرم می‌کرد؛^۱ در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت زن و تساوی وی با مرد در انسانیت اعلام کرد: هر کس، از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می‌بخشد؛^۲ و عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی‌کند.^۳ علاوه بر این، قرآن کریم برای زن، حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل شد، در مالکیت به او استقلال بخشید و درآمد کارش را از آن خودش دانست؛ هزینه خانواده را از دوش او برداشت و بردوش مرد قرار داد و به خصوص بر کرامت، عزت و عفافش تأکید کرد تا در جامعه مورد سوء استفاده مرد قرار نگیرد.

- متن الف به کدام یک از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم اشاره می‌کند؟ **ذکر نکات بی سابقه علمی**
- متن ب به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می‌کند؟ **تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت**

پیشنهاد

در یک کار تحقیقی، برخی نمونه‌های دیگر از اعجازهای علمی قرآن را پیدا و در کلاس بیان کنید.

معرفی کتاب

منابع برای مطالعه بیشتر

فایل پی‌دی‌اف کتاب‌های معرفی شده در این بخش، در سایت گروه قرآن و معارف به آدرس <http://quran-dept.talif.sch.ir> در بخش «معرفی کتاب» موجود است.

نام کتاب	نویسنده	انتشارات	مخاطب
قرآن و آخرین پیامبر	ناصر مکارم شیرازی	دارالکتب الاسلامیه	معلم/ دانش آموز
تدوین قرآن	علی کورانی	مؤسسه فرهنگی طه	معلم
قرآن از دیدگاه ۱۱۴ دانشمند جهان	محمد مهدی علیقلی	نشر سینا	معلم/ دانش آموز
قرآن و آخرین پدیده‌های علمی	جعفر رضایی فر	فوژان	معلم/ دانش آموز

۳- سورة آل عمران، آیه ۱۹۵.

۲- سورة نحل، آیه ۹۷.

۱- سورة نحل، آیه ۵۸.

انواع سوالات درس چهارم دین و زندگی یازدهم انسانی
و درس سوم دین و زندگی یازدهم عمومی

معجزه جاویدان

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

- ۱- قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است **صحیح**
- ۲- قرآن کریم کارهای خارق العاده پیامبران را معجزه می نامد **غلط**
- ۳- معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آنها باقی نیست **صحیح**
- ۴- هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است: اول از جنبه لفظی و دوم از جنبه محتوایی **صحیح**
- ۵- ثار و نوشته های او لیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت نیست **غلط**
- ۶- قرآن کریم فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن می گوید **غلط**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱- خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم را ..... قرار داد **قرآن کریم**
- ۲- خداوند به کسانی که در ..... شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند
الهی بودن قرآن کریم
- ۳- اسانترین راه برای ..... ، آوردن سوره های مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی است
غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم
- ۴- همین ..... ، سبب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است
زیبایی لفظی
- ۵- در هر دوره های از زمان، مجموعه ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به ..... تعبیر می شود
فرهنگ
- ۶- قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می کند که از آن جمله، تشبیه زمین به ..... است
ذلول

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایذه

لینک کانال تلگرام: t.me/mahmoudi_izeh